

نگاه اسلام به جنگ حداقلی و اضطرابی است

استاد درس خارج حوزه علمیه قم ضمن اشاره به اینکه خاستگاه حقوق بشر در اسلام نام «سلام» خداوند و قاعده «الصلح خیر» است تصریح کرد: از نظر اسلام جنگ یک پیرانتری است که باز می‌شود و بسته می‌شود و نباید برای آن جایگاه یک سطر را قائل شد.

استاد درس خارج حوزه علمیه قم ضمن اشاره به اینکه خاستگاه حقوق بشر در اسلام نام «سلام» خداوند و قاعده «الصلح خیر» است تصریح کرد: از نظر اسلام جنگ یک پیرانتری است که باز می‌شود و بسته می‌شود و نباید برای آن جایگاه یک سطر را قائل شد.

به گزارش ایکن، نشست علمی «اخلاق جنگ و صلح از منظر اسلام و مسیحیت» با سخنرانی اسقف مالخاز سونگولاشویلی؛ استاد الهیات تطبیقی دانشگاه دولتی ایلپا در گرجستان و آیت‌الله احمد مبلغی؛ استاد درس خارج حوزه علمیه قم و رئیس شورای دین پژوهان ۲۱ بهمن در مجمع جهانی اهل بیت(ع) برگزار شد.

گزیده سخنان آیت‌الله مبلغی را در ادامه می‌خوانید؛

حقوق بشردوستانه اصطلاحی است که امروزه ارائه می‌شود و ما می‌خواهیم بررسی کنیم آیا تعالیم اسلام بر اساس سیر مطالعاتی ما که از حرکت از اسماء الهی شروع می‌شود و تا انتقال به جامعه و به جنگ امتداد دارد، قابل اجرا و پیاده شدن هست یا نه. ما در زمره صفات الهی صفتی را مشاهده می‌کنیم که در قرآن به آن اشاره شده و آن اسم «السلام» است. سلام یکی از اسماء الهی است. اسم‌های الهی نوعاً و عمدتاً و اکثراً نمی‌تواند دارای بازتاب و انعکاس در جامعه انسانی و روابط انسان نباشد و الا ارتباط انسان با خداوند انقطاع پیدا می‌کند و اساساً اسماء الهی جلوه‌هایش در عالم تکوین به صورت قطعی و در عالم تشریح و روابط انسانی به صورت توصیه‌ای ظاهر شده است یعنی هم کتاب تکوین و هم کتاب تشریح هر دو ذیل اسماء الهی نظم و انتظام پیدا می‌کنند.

سنت «الصلح خیر» چه دلالتی در روابط اجتماعی دارد؟

اگر اسم الهی «السلام» است یک مطالعه‌گر باید حساس شود که این اسم الهی چگونه در تکوین و تشریح تجلی و امتداد یافته است و این امتداد چه نشانه‌هایی و چه علائمی از خود ارائه می‌کند. ما ابتدا باید به سراغ سنت الهی در جامعه‌ها برویم. در ادبیات دینی چیزی به نام سنن الهی وجود دارد. این سنن الهی در جوامع بشری ظهور و بروز و استیلاء دارند یعنی جوامع بشری خارج از سنن الهی نیستند. وقتی به سنت الهی مرتبط به السلام نگاه می‌کنیم به این سنت برمی‌خوریم که در قرآن به آن اشاره شده است که عبارت است از «الصلح خیر».

الصلح خیر یک سنت است با همه قطعیت و با همه جزمیت. عبارت دو کلمه است ولی قطعیت و جزمیت از آن استفاده می‌شود. صلح خاستگاهش روابط است. صلح حیوانات و صلح آسمان و زمین مقصود نیست. تجلی سلام در روابط انسانی است. بر اساس این سنت الهی، روابط مبتنی بر صلح، خیر است به ویژه اینکه خیر هم مقید به قیدی نشده و به صورت مطلق و با کمال جزمیت ارائه شده است.

صلح صدای الهی است، صلح صدا و انعکاس اسم سلام خداوندی است و گرنه رابطه انسان با اسم الهی قطع می‌شود. اسم یک نشانه است. این نشانه باید در همه حیات انسان انعکاس پیدا کند. حال از این مرحله یعنی مرحله سنن عبور می‌کنیم و به مرحله هنجارها می‌رسیم. سنت‌ها فوق هنجارها هستند و هنجارها باید خود را با سنن هماهنگ کند. سنن الهی در یک معنا در علم کلام جای می‌گیرند البته کلام جدید. ما در اینجا از کلام به فقه انتقال پیدا می‌کنیم. فقه دانش ارائه هنجارهای زندگی است. فقه با کلام هماهنگ است. فقه بدون ارتباط با کلام فقه بدون ریشه و بدون پشتوانه است. کلام ما را به خدا مرتبط می‌کند و فقه از طریق ارتباط با کلام با خدا ارتباط پیدا می‌کند لذا ما الآن بررسی می‌کنیم این السلام منعکس شده در عرصه سنن در قالب الصلح خیر، چگونه ورود به عرصه فقه پیدا می‌کند.

نگاه حداقلی اسلام به جنگ و قتل

در عرصه فقه چند محور دانشی فقهی که ماهیت هنجاری و دستوری دارند ظهور و بروز پیدا می کند که به برخی اشاره می کنم و از اینجا حقوق بشردوستانه اسلامی شکل می گیرد چون در ارتباط با جنگ به ویژه آن بخشی که مربوط به هنگامه وقوع جنگ تا پایان آن است نکات مهمی در دین اسلام بیان شده است. مورد یک ضرورت داشتن نگاه حداقلی به قتل است. اسلام قتل را به صورت گسترده و توسعه یافته نمی پذیرد. این با الصلح خیر و اسم السلام الهی نمی سازد. این با اندیشه «وجود خیر است» نمی سازد. امام علی(ع) چقدر زیبا در نهج البلاغه توصیه فرمودند تعصب به خرج ندهید، اگر می خواهید تعصب به خرج دهید نسبت به بزرگ شمردن قتل تعصب داشته باشید. این آموزه در بدنه فقه، در جای جای فقه به خوبی انعکاس یافته تا جایی که قاعده ای به نام احتیاط در دماء شکل گرفته است. این یک اصل و قاعده برآمده از دل آن سنتی است که جلوه صلح و سلام الهی است.

مورد دوم نگاه حداقلی به جنگ است. اگر قتل باید در کمترین سطح خود شکل پذیرد از آنجا که جنگ فضای توسعه یافته ای برای قتل فراهم می آورد شما باید نگاهتان به جنگ یک نگاه حداقلی و اضطراری باشد. جنگ نباید به صورت مکرر رخ دهد و نسبت به آن مبادرت ورزیده شود. جنگ نباید به صورت امری در دسترس و سریع و شتاب زده قرار بگیرد. جنگ یک پراتزی است که باز می شود و بسته می شود و نباید برای آن جایگاه یک سطر را قائل شد.

در حقوق بشردوستانه اسلامی محور تمام نشدنی و پویا و فعال همیشه، عدالت است. اسلام آنقدر در این رابطه پافشاری کرده که گفته اسیر را هم نکشید و شما نباید روح انتقام داشته باشید. این نگاه تعالیم اسلامی است. در دوران معاصر که جهان بین آوارهای جنگ قرار گرفته تعالیم ادیان در حوزه حقوق بشردوستانه به مثابه منطقی درخشان می تواند ظاهر شود و امید بشریت را روشن کند.
انتهای پیام